

בדרשת מהר"ח מואלזין לראש השנה מתחיל בדברי המדרש איכה, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע שלך הוא, השיבנו, אמר להם שלכם הוא שנאמר שובו אלי ואשובה אליכם אמר ד' צב-אות, אמרה לפניו רבש"ע שלך הוא שנאמר שובנו אלוקי ישענו, לכן נאמר השיבנו ד' אליך ונשובה, ועי"ש מה שכתב בזה, ולפי הלשון במדרש תחלה אמרה כנסת ישראל השיבנו סתם לא מהאי קרא, ולבסוף מייתי קרא דהשיבנו ד' אליך, ואח"כ מבאר המדרש הפסוק מהו חדש ימינו כקדם, ואינו בא לבאר למה נאמר השיבנו, והנה כנסת ישראל לא אמרה שובה אלינו ונשוב אליך, אלא שובנו א-לוקי ישענו דהיינו שהקב"ה ישיב את שניהם יחד, לכך נאמר השיבנו וגו', וכ"מ בילקוט תהילים לא אתה תשוב לעצמך ולא אנו נשוב לעצמינו אלא שנינו כאחד שנאמר שובנו א-לקי ישענו, ועי"ש עוד קראי דשובה ישראל ושובה ד' עד מתי.

והענין מבואר, שאם התשובה תבא ע"י תפלתנו, הר"י גופא בכלל שובו אלי ואשובה אליכם, וכמ"ש מרן זללה"ה בביאור הפסוק מי יתן והי' לבבם זה להם ליראה אותי, ואמרו ע"ז ה' א' שהי' להם לומר תן אותה, שמה שנותנים מן השמים ע"י תפלה נחשב בידי אדם. וממשיך הגר"ח ז"ל הנה בעוונותינו הרבים אנו הולכים בויכוח הזה, זה זמן כביר וארוך, ובסוה"ד כתב שכנסת ישראל בקשה עוד שובנו אלוקי ישענו ר"ל שעל כל פנים תושיע ותסייע אותנו לעשות תשובה שלימה, ומסיים לכך נאמר חדש ימינו כקדם כאדם הראשון, ר"ל כמו שפתח לו הקב"ה פתח לתשובה כן בקשה שיסייעה ג"כ לעשות תשובה שלימה, עי"ש.

ויש עוד ללמוד מן הפסוק הזה שאפי' במצב של כי אם מאוס מאסתנו, [כמבואר בפסוק שאח"ז], אפשר לבקש חדש ימינו כקדם, כמו שמפרש במדרש דחדש ימינו כקדם ר"ל כאדם הראשון קודם החטא, שהיא הדרגה הגדולה שלא זכו לה בכל הדורות אלא בני ישראל בהר סיני משקיבלו את התורה עד שחטאו בעגל, ולמדנו מזה שאין להתיאש אפי' אם הגיעו למצב של מאיסה ח"ו, ואין להסתפק בבקשה מועטת, אלא חדש ימינו כקדם, וזהו לשון חדש ימינו להחזיר המצב שהי' בינינו קודם החטא.

והנה אם הבני תורה היו מעריכים את מעמדם בעולם באור האמת, והיו מבינים את הנהגת הקב"ה עמם כמו שהוא יתברך הקדים ללמדינו קודם מעשה, ולא כפי מה שנראה לעיני בשר, ממילא היו מתחזקים בתשובה, אבל כ"ז שרואים את הקשיים כריחוק, זכאילו לא נתקבלו תפילותיהם מפני ריחוקם, הרי זה מחליש את הכוחות ואת התקוה, וממילא מונע את התשובה. - ועוד שהענוה גורמת להם שלא יעלו על הדעת שהדברים כפשוטן, וכל העולמות תלויין בתורתם ומעשיהם, וכל יחיד רב כחו שבידו להעמיד את כל העולמות כמשי"ת להלן מדברי נפש החיים.

ואיתא בילקו"ש פ' כי תשא וישבר אותם תחת החר כו' באותה שעה נגזרה גזירה על ישראל שילמדו אותה מתוך הצער ומתוך השעבוד ומתוך הטלטול ומתוך הטירוף ומתוך הדחק ומתוך שאין להם מזונות, ובשביל אותו הצער שהן מצערין עתיד הקב"ה לשלם להם שכרן לימות המשיח כפול ומכופל שנאמר הנה ד' א-לקים בחזק יבוא וזרועו מושלה לו הנה שכרו אתו וגו' ואומר מי הקדימני ואשלם, לטובתי נשברה רגל פרתי שתהא משכורתי שלמה, וכן אהרן אמר אילולי קרח לא עמדה לי אותה הברית שנאמר זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר וגו' אמר לטובתי נשברה רגל פרתי, [ענין רגל פרתי הוא מהמעשה שבירושלמי הוריות פ"ג ה"ד של העני שבשעה שחרש שדהו שקעה פרתו ונשברה ונצטער ע"ז הרבה, והוצרך לחפור סביב להוציאה מן הבור, והאיר הקב"ה עיניו ומצא אוצר גדול טמון שם באדמה, ואמר לטובתי

נשברה רגל פרתי, ועיי"ש בירושלמי כל המעשה בזכות הצדקה וברכת החכמים], ושם בתהילים ה' ד"א למנצח אל הנחילות זהו שאמר הכתוב להנחיל אוהבי יש התורה אמרה לפני הקב"ה רבש"ע כתיב אורד ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד מפני מה בני עניים, והקב"ה משיבה ואומר להנחיל אוהבי יש, ולמה הם עניים בעוה"ז כדי שלא יעסקו בדברים אחרים וישכחו את התורה כדכתיב כי העושהק יהולל חכם.

אמנם נכון שבעקבתא דמשיחא מתרבים הקשיים יותר, כמשאחז"ל סנהדרין צ"ח א' אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו, אבל המצב הזה של צדיק ורע לו רשע וטוב לו ה' בכל הדורות, כדכתיב בתהלים ע"ג ואני כמעט נטיו רגלי וגו' כי קנאתי בהוללים שלו' רשעים אראה וגו', הנה אלה רשעים ושלי עולם השגו חיל, אך ריק זיכיתי לבבי וגו' עי"ש כל הפרק, ובתהלים צ"ב כתיב איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת בפרוח רשעים כמו עשב וגו' להשמדם עדי עד וגו' צדיק כתמר יפרח וגו' שתולים בבית ד' בחצרות א' יפריחו וגו', ובמלאכי כתוב חזקו עלי דבריכם אמר ד' אמרתם שוא עבוד א' ומה בצע כי שמרנו משמרתו וגו' ועתה אנחנו מאשרים זדים וגו' אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו ויקשב ד' וישמע וגו' עי"ש כל הענין.

ויש לדעת שאין ללמוד רצון השם מהנהגתו בעולם, שהרי כבר גילה לנו הקב"ה מהו רצונו, ולא אמר שילמדו רצונו ע"י סימנים, ואף מי שיסורים ופגעים באין עליו באופן מיוחד, אין ללמוד מזה מה הוא רצון השם, והרי יכול להיות שזה בדיוק ההיפך כמו שכתוב כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, ואחז"ל שכל מה שיש אצל הגוים סומין וחגרים ובעלי מומין זהו כדי שלא יאמרו על בני ישראל שהם אומה בזויה ביותר, לכן נתנו גם לגויים פגעים כאלו, ואין לאדם ללמוד מן היסורים סימני הלכות, אלא שעליו להתבונן בדרכיו, ולתקן את מה שמבין לנכון שכן ה' ראוי לעשות גם לולי היסורים, אלא שהיסורים עזרו לו להכניע לבו ורוחו לטהר מחשבתו ולראות ולהבין הדברים שאיצו נוהג בהם כראוי, במה שכבר ידוע לו מן התורה, או שיתבונן בדברי התורה או בשימוש חכמים איך ראוי לנהוג, אבל לא להוכיח מהיסורים כלל מה הוא רצון השם, ואמנם יש מקום להתבונן אם היסורים בדבר מסוים אולי זהו מדה כנגד מדה, כענין שמצינו ברב הונא ברכות ה' ב' שהחמיצו לו ארבע מאות חביות של יין, ואמרו לו רבנן שזה בגלל שלא נתן לאריסו חלקו בזמורות הגפן, וביארו שלקה ביין מפני זמורות הגפן, מ"מ גם שם הסכים ר"ה שצריך ליתן לו גם לולי ההפסד שאירע לו, ועי' מ"ש בזה בנפה"ח ש"ד פכ"ט.

ואמרו בירושלמי פ"ק דסוטה ה"ז מנין לפרוטות קטנות שהן מצטרפות לחשבון מרובה תלמוד לומר אחת לאחת למצא חשבון (קהלת ז') בנוהג שבעולם אדם נכשל בעבירה שחייבין עליה מיתה בידי שמים, [כיצד מתכפר לו] מת שורו, אבדה תרנגולתו, נשברה צלוחיתו, [נשברה ביצתו] נכשל באצבעו, [יצאת ממנו טפת דם מקצת נפש ככל הנפש, חדא מן הכא וחדא מן הכא] והחשבון מתמצה, למדנו מכאן איך שמצטרפים כל מיני פגעים קטנים לחשבון גדול להצילו מעונש מיתה, ואילו ידע האדם מתחילה העונש שנגזר עליו, ואח"כ היו נותנים לו את האפשרות לפדות את העונש בפגעים אלו, הרי ה' שמח בהם שמחה גדולה, ולא ה' מרגיש בהם יסורים כלל, וכשמחת החולה המסוכן שמצא תרופה למכתו, שאינו משגיח על מרידות התרופה כלל, אלא שזהו גופא החסד הגדול שעושה הקב"ה עם האדם שאינו מגלה לו תמורת מה באו היסורים, שרק עי"ז יש בכח היסורים הקטנים לכפר, כי בזמן שהאדם לא יודע גודל הריוח שבהם, הרי הם מצערים אותו, אבל אם ה' יודע סוד תיקונם הרי לא ה' לו בזה סבל, וה' צריך כפל כפלים של יסורים לכפר מעט, אבל החכם המאמין יודע שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ומתבונן מיד בריוח שיש לו מן היסורים, ואע"פ

שאינו לו צער כ"כ אחרי ההתבוננות הזו, מ"מ מוריד לו הדבר מחשבון העוונות כאילו לא התבונן, כי זה סיגל לעצמו מאמונתו וחכמתו וזהו זכותו משלו. (ובספר גבעת שאול בהספד זקנינו הגרש"י קרליץ ז"ל על חותנו הגר"ש ז"ל כתוב וכה ה' דבריו אלי כמה פעמים כי הרגשת הצער הוא רק במשך התמהמהות הרגע, עד עת התבוננות להשליך על ד' כל יחבו, עכ"ל)

מן האמור נלמד שהקשיים של הבני תורה אינם סימני ריחוק אלא סימני קירוב, וכך ה' חלקם בכל הדורות כידוע, כי הרי כך נגזר על לומדי התורה מעת שבירת הלוחות, ושהכל לטובתם, ואם האדם ה' מקבל ידיעה שבראש השנה נכתב עליו שחלקו בחבורת הבני תורה, הרי ה' מרגיש קירוב גדול, ומתחזק להשלים את החסר לו, במקום היאוש והעצבות, והמתבונן יראה איך מפרנסים אותו מן השמים בהשגחה פרטית בניסים נסתרים, עד שהשאלה מה נאכל והשאלה מה אכלנו, תשובתן שוה, וכן עלינו להחדיר לעצמינו החסדים שבכל הפגעים הקטנים, ועלינו להתפלל שימולאו משאלות לבנו לטובה דהיינו רק הדברים שהם באמת טובתינו, או שיתגלגל מן השמים הכל לטובה, כמו שמצינו בכהן גדול שמתפלל שאם נגזר שתהא שנה חמה הרי הוא מבקש שיתנו גשמים מרובים, למדנו מזה שאין לבקש להפוך את העולם אלא להשתלב בו בצורה טובה, ועלינו לבקש שנזכה לקבל הדברים כראוי, בין בהבנתם הנכונה בין בהתנהגותינו במצב זה.

איתא במדרש רבה הובא בילקו"ש פ' וישב למדתך תורה דרך ארץ שכשיהא אדם עושה מצוה יהא עושה אותה בלב שמחה, שאילו היה ראובן יודע שהקב"ה מכתוב עליו וישמע ראובן ויצילהו מידם, בכתפיו היה טוענו ומוליכו אצל אביו, אילו היה יודע אהרן שהקב"ה כותב עליו וגם הנה הוא יוצא לקראתך וגו' בתופים ובמחולות ה' יוצא לקראתו, אילו ה' יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו ויצבט לה קלי, עגלות פטומות היה מאכילה, ר' כהן וריב"ס בשם ר' לוי אמרו לשעבר ה' אדם עושה מצוה והנביאים כותבין אותה ועכשיו שאין נביאים מי כותב אותה אליה ומשיח והקב"ה חותם, הדא הוא דכתיב אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו ויקשב ד' וישמע ויכתב וגו', וביאור הדברים שאילו ה' יודע בשעת מעשה כמה הענין מיוחד וחשוב ויכתב בתורה, ה' משתדל בו ביותר.

וכן מצוי שאדם שומע סיפורי צדיקים ומעשים מיוחדים, ואין לו מי שיצביע לו בשעת מעשה, הנה כעת זה אתה האיש וזהו המקרה שסופר לך עליו, ועתה היא שעת המבחן של המעשה המיוחד, והוא נכתב ע"י אליהו ומשיח והקב"ה חותם, ועליו להחדיר לעצמו קודם מעשה איפה הוא נקלע למצבים כאלו, ובהגיע המעשה יוכל להתגבר בקל ובשמחה, וכן בכל פגע וצער יזכור שזה במקום פגע גדול שמעבירים מעליו, ובפרט ביסורי בושע ועלבון שהם מורידים מן החשבון יותר מיסורי הגוף, ולעומת זה בהתבוננות יכול האדם להתעלות מהסבל, ולהמשיך את החיים הרוחניים והגשמיים כמקדם, ואם יוכל להשיב למחרת כגמולו ונמנע, שכרו גדול יותר, וכן קשיים והפסדים של שמירת המצוות מורידים מן החשבון יותר, כי הרי לפי הנראה יכול ה' למנוע מעצמו את ההפסד הזה, וטוב להרגיל עצמו בחידוד ידיעות אלו, וכמו שראינו אצל גדולי ישראל שבכל פגע והבלגה אומרים שיעבירו לנו על פשעינו.

האדם מושפע מהחברה והסביבה, והדברים שהחברה לא מייחסת להם חשיבות, הוא ג"כ נחלש בהם, למרות שהוא יודע את האמת בלי ספק, וגם כשאינו מצפה מהם לכבוד והערכה, בכל זאת מהלך המחשבה מושפע, ויש לזה הרבה סיבות בכוחות הנפש, וכשהאדם מתעורר למעשה טוב וברור לו חשיבות המעשה יצייר בדמיונו אילו כולם היו מתלהבים לענין הזה, הרי הייתי נרתם לזה בחשק, וגם עכשיו לא נפגם חשיבות הענין.

מן האמור נלמד דכדי להתחזק ברצון להתאמץ לתשובה, צריך להחדיר לעצמנו שמצבנו בעולם עם הקשיים זהו מצבו של הת"ח בכל הדורות, והקושי שאנו עומדים בו זהו המבחן הגדול של מסירות נפש לתורה שמספרים עליו, ושהאמת שאנו יודעים על מעלות התורה וחומר ביטולה, היא האמת המוחלטת, ולא נתמעט ערכה בזה שאין בסביבה מספיק התלהבות להעריך כל רגע וכל מילה של תורה.

נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ד', למדנו מפסוק זה שאפ' בבית ראשון שהיו עוונותיהם מפורסמים היו צריכין חיפוש וחקירה לתשובה, והטעם לפי שהיצה"ר נותן מסילות בלב האדם איך להצדיק את הנהגתו, שאין נוח לאדם להרגיש שהוא חוטא, ומסביר לעצמו שזה רק בינתיים עד שישתלקו המפריעים וישוב בתשובה, או שהוא כרגע אנוס, או שלפי כשרונותיו החלושים או טרדותיו המרובים מספיק לו לימוד רגיל, וכיו"ב במהלך המחשבות, ובפרט בין אדם לחבירו שבקל מיישב לו הנהגתו בגלל מומיו של פלוני.

והנה תחלת דינו של אדם על תלמוד תורה, עי' סנהדרין ז' א', וכתב בנפה"ח ש"ד פכ"ה ואף גם איש אחד מישראל לבד, רב כחו שבידו להעמיד ולקיים את כל העולמות והבריאה בכללה כו' ואף שבשאר עוונות יש אלפי ריבואות עולמות קדושים עליונים שאין שום חטא ועון התחתונים מגיע עדיהם כלל לפגמם ח"ו כו' אמנם עון ביטול תורה היא העולה על כולם שהוא נוגע לקיום כל העולמות, ושם פכ"ו שע"י עסק התורה מעוררים מקור שרשה העליון מקור הקדושות והברכות להמשיך ולהריק תוספת ברכה וחיי עולם וקדושה נוראה על כל העולמות כו', ושם ש"א פ"כ שע"י עסק התורה בבינה יתירה בעומק תבונתו מעורר שיתאצל תוספת קדושה על שורש נשמתו ומשם לנשמתו להחזירה שתאיר עליו אורה להשכילו בתורה הקדושה בבינה יתירה בסתרי טהוריה, ומאותה הקדושה והאור משתלשל ונשפע גם על רוחו ונפשו להשלימם בשלימותם, ושם ש"ד פכ"ו שגם כל עיקר ענין התפילה אינה תלויה רק בעסק התורה הקדושה ובלתה אינה נשמעת ח"ו כו' ואמרו כל העוסק בתורה מתוך דוחק תפילתו נשמעת ואין הפרגוד ננעל בפניו.

למדנו מכאן חובת כל אחד לעסוק בתורה בבינה יתירה בעומק תבונתו, ולא יפטור עצמו בלימוד רגיל, גם כשהוא מהחלשים בחבורה, כי כל איש אחד מישראל לבד, רב כחו להעמיד את כל העולמות, וגם שורש נשמתו נתקן רק ע"י העיון בעומק תבונתו, וכל מי שיקרא בנפש החיים בפרט בשער ד' בהכרח יתחזק בהתמדת הלימוד יותר, ויקבל על עצמו בל"ג גדרים אם בזמנים נוספים ואם בהתאמצות בעיון ובכתיבת החידושים, ושם פכ"ב ואם ח"ו אנחנו עוסקים בה ברפיון כביכול מתמעט שפע האור העליון בכל העולמות כל אחד לפי ערכו כו', הקב"ה בוכה עליהם וחשיב חד מנהון על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק כו', וענין זאת הבכיה הוא התגברות הדין בהתמעטות האור העליון שהם הרחמים הגדולים בעולמות הנסתרים ועיי"ש עוד.

כתב בדרשת הגר"ח ז"ל מאי אפיקורס ר"מ אומר כל שאינו משגיח על המשנה ר"ג אומר כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק כו' על כן יש לכל אדם לחפש בדרכיו לחקור מעשיו, אולי הוא מאותן שאין להם חלק לעוה"ב ח"ו, כי אף העוסקים בתורה תמיד, אולי עברו עליהם כמה שעות ביום שהיו יכולים לעסוק בתורה ולא עסקו והוא ח"ו בכלל דבר ד' בזה, וכ"כ מרן זללה"ה באגרת י"א אחז"ל היכי דמי אפיקורס זה שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, לכאורה אי התעסקות בתורה הוא רק חטא מעשיי ואינו נוגע בחובת הלבבות וחטא בשב ואל תעשה, אבל לאור ההשקפה נכתם כאן עון מינות כו', העוה"ז דומה לפרוודור, כל חוספה בתורה בדביקות בהכרת היוצר ב"ה, מעלה את בעליה מבחינת נפש בהמית לנפש משכלת כו' מי

שאפשר לו לעסוק בתורה שעה אחת ואינו עוסק גוף העבירה במעשה קל, וענינו לעומק סוד הנשמה – אפיקורסות, עי"ש עוד, הדברים הללו חמורים ביותר, דלכאורה ה' נראה שהעוסק בתורה אף שמתבטל ג"כ, מ"מ מוכיח על עצמו שאינו בזה דבר ד', ולמדנו מדבריהם שיש מי שלומד וכיון שאינו חש לביטול תורה הרי הלימוד הזה אינו מוציאו מכלל דבר ד' בזה, נראה דענינו כמו שמצינו שר"פ אמר דמי שמזלזל ברבנן לומר הנהו רבנן במקום הני רבנן זהו אפיקורס, ואמרו שר"פ אשתלי ואמר הנהו רבנן, ויטיב בתעניתא לכפר על עון זה, הרי דאע"פ שר"פ רק שכח ובחוסר זהירות אמר כן, ובאמת ה' מכבד חכמים כראוי, מ"מ לפי חומר הענין כל חלק ממנו חמור, וה"ה בביטול תורה שהמזלזל שעה מסוימת הר"ז ג"כ דרגה מסוימת של בידוי דבר ד' ח"ו, ועכ"פ לחומר הענין אנו צריכים תשובה גדולה ורחמים גדולים וכן יש להזהר מאד מלגרס לחבירו ביטול תורה או להפסיק באמצע הלימוד כי זה באמת ביזוי דבר ד'.

אין לדחות ולצפות לזמנים ומצבים נוחים ורגועים, כי טרדות היצר רבות בכל עת, ואינו נותן מנוח להרגיש בזמן הרגוע מעט, שכעת הזמן ללמוד במסירות גדולה.

ובענין התשובה יש להתבונן בחטאי הלשון יותר מכל העוונות, כי בשעה קלה אפשר להכשל בהם, מה שלא יוכל להספיק בשאר עוונות בכמה שנים, אפי' אם יחטא בהם במזיד כל היום, ובפרט שהמכשול המצוי בשאר עבירות בדרך כלל אינו לאו גמור מדאורייתא, שברוב העבירות עשו חז"ל משמרת להרחיקנו מהדאורייתא, אבל בין אדם לחבירו נשאר הדאורייתא בחומרתו, ואמנם גזל ואונאה ג"כ דאורייתא אבל אין האפשרות מצויה בהם כחטא הלשון, והגדר המועיל הוא ההתרחקות מהנסיון, שקשה מאד לבחון הדיבור שיהא בדקדוק הראוי, וכבר הזהיר הכתוב שברוב דברים לא יחדל פשע, וגם דיבור הנראה כדבר היתר אם אינו הכרח כדאי להמנע ממנו, וישגיח בימים אלו בסדר היום מתי המכשול מצוי להתרחק מהנסיון, אם במפגש חברים בתפילת שבת או בדרך מהכולל, ובפרט במכשיר הטלפון שמחבר את האדם בקל עם כל העולם, ולעומת זה אינו מרגיש בדיבורו קביעות של דברים בטלים, כי הוא לבדו ורק הגמרא פתוחה לפניו, ופעם שמעתי מחכם אחד שאינו מדבר בטלפון אלא שיחה כזו שאם לא ה' טלפון ה' הולך ברגליו כדי לדבר, ואמנם לפעמים חובת המצוה והצורך נקבעת לפי האפשרות, וכיון שיכול בקל ע"י טלפון הרי הוא מחויב בדבר, מ"מ יכניס ללבו הידיעה שיש להזהר מהמכשיר הזה, שהוא המשחית הגדול בדורינו לעוונות החמורים של לה"ר וביטול תורה, ויקבע לעצמו גדרים להמנע מהשימוש בזה, ובודאי לא יפסיד אם לא יקח המכשיר לכולל, ויתרחק ממנו בכל מקום.

וכתב אאמו"ר שליט"א בספר פאה ס"א ס"ק י"ט כללא דלה"ר ורכילות כל דבר שלא ניחא לך שיאמרו עליך או משמך, לחברך לא תעביד, פרט לתועלת [שמותר, ויש להוסיף שזה בעומק הלב ניחא ליה], או שהדבר נוגע לשואל למעשה, [ויש להזהר בזה כי בדרך כלל אין הדברים נמסרים בדיוקם, וגם דרך בני אדם להוסיף, כמו ששמענו שאמרו לאחד שאם אתה אומר על מצבו הרוחני של פלוני את האמת בדיוק, הרי זה כשקר, כיון שהשומע חושב שמסתמא נזהרת ומיעטת בגנותו], וע"ש עוד בזה, ויש להזהר מאד בכל דיבור, כי הרבה פעמים מעבירים משפט אחד שנאמר בתוך הדברים, וזה משנה את כל המשמעות, והרעה רבה בזה מאד, גם אם השומע אינו מוסיף להטעים הדברים כרצונו או כהבנתו, והרבה מעבירים מימרות על בני אדם בשם הגדולים, ואינם משקפים את האמת ואת הכונה, וחושבים זה למצוה, וכבר העיר בזה מרן זללה"ה באגרת קנ"ד, ועוד.

כתב הגר"ס ז"ל באגרתו שכל מה שקל לפני האדם להשמר מעבירה הוא יותר חמור ועונשו גדול יותר כמאמרם ז"ל מנחות מ"ג ב' קשה עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת, וכתב שם לקבל על עצמו בעשי"ת לשמור עצמו מהעבירות שקלות לו לשמורם ובזה ינזר כמעט מרוב עוונותיו בנקל, כי העבירות הקלות המה הרבה יותר בכמותן ובאיכותן כיון שחומר עונשם גדול יותר, ועי"ש ובאגרת המוסר מה שכתב על תיקון עון גזל, וכתוב מהגר"א שעיקר העמל של האדם צריך להיות על עבירות שבין אדם לחבירו בכל הדקדוקים, וכן אומרים בשם מרן זללה"ה שהדרגה הגדולה היא לעבור את העולם בלי לפגוע בענינים שבין אדם לחבירו, ובדרך כלל האדם שופט את חבירו את דבריו ואת מעשיו לפי התכונות והידיעות שלו בעצמו, ומי כמוהו יודע שחבירו שונה ממנו בהרבה בתכונות ובידיעות, ואין משמעות דברי חבירו ומעשיו כמשמעותם ממנו.

מן האמור נלמד בחובת התשובה להתחזק כל אחד בעמל התורה והתמדתה, ושלא להגרר אחר הענוה ורגשי הנחיתות, כי גם המה מדרכי היצה"ר, ובכחו של כל אחד לקיים את כל העולם, ובכח עמלו משפיע על עצמו לתקן נפשו ורוחו, ולא יפטור עצמו בלימוד שטחי, ויזהר מביטול תורה ומכל מיני דיבורים, ויתבונן בדרכיו בדברים שקל לתקן, בפרט בענינים שבין אדם לחבירו, ובמה שנוגע להשקפה לדון לכף זכות שאין זה לפני משורת הדין, אלא יש כאן ודאי טעות וברוב פעמים רובו או כולו טעות. וממילא ישאר לו רק קצת עוונות שצריך התאמצות יותר בתפלה ובעבודה לשוב מהם, ולא יתיאש מן הכל יחד. – והעיקר לקבל על עצמו דברים מוגדרים כגון להוסיף לימוד בזמן מסוים כגון בערב שבת וכיו"ב, או שלא להפסיק בסדר מסוים לשיחה ולדחות שיחת טלפון ככל האפשר וכיו"ב, כי ידעת הדברים לחוד אינה מספקת, אע"פ שמקבל עליו ברעיון להתחזק ביותר.

עוד רגע אדבר בענין התפילות בימים נוראים שכתב הגר"ח ז"ל שאם היינו מכוונים בכל התפילות והבקשות רק על צער השכינה כביכול, בודאי היינו זוכים להיות נענים על ענין בקשתינו, ולהגאל גאולה שלימה, אך אין אנו משימים זאת על לבנו כלל, וכל מגמתנו בתפלת הימים הנוראים רק על דאגת הפרנסה ושאר צרות הדחופות עלינו בכל יום, לכן אין אנו נושעים רק מעט הנוגע לפרנסתנו להחיות את גויתינו, עי"ש, והנה גם אם נתפלל על מלכות שמים שלא לשמה רק לטובתנו הרי קיימנו המצוה שלא לשמה, וכ"ש שאנו מאמינים שהטוב האמיתי והתכלית המתבקש מעמנו הוא להחזיר מלכות שמים למקומה לתקן עולם במלכות ש-ד-י יכירו וידעו כל יושבי תבל וגו' והרי אנו מוסרים חיינו להצליח בעבודת ד', וממילא נוכל לבקש ע"ז בקשה שלימה ולכוף פינו לבקש באמת מה שידענו בעומק לבבינו שזהו האמת הנרצה והטוב האמיתי.

וכתב הרמב"ן בספר הגאולה שאין עיקר תכלית גמולינו ימות המשיח, לא תענוגי העוה"ז שיהיו לנו אז, וגם לא הקרבנות ועבודת בית המקדש תכלית רצוננו, רק גמולנו ומבטנו העולם הבא, והתענג הנפש בתענוג הנקרא גן עדן והנצל מעונש גיהנם, אבל אנחנו עם זה מחזיקים דבר הגאולה מפני שהיא אמת מפורסם אצל בעלי התורה והנבואה, ואנחנו מעירים בה ישיני הצרות וחוסמים פי אפיקורסים בראיותיה ומשתעשעים בדבריה, מפני שאנחנו מצפים לה מתקוותינו שנישיג מן הקרבה אל האלקים בהיותנו במקדשו עם כהני ונביאיו, ועם מה שיהיה בנו מן הטהרה והקדושה, והיותנו בארץ הנבחרת ושכינתו שורה אצלנו, יותר ממה שאנחנו יכולים להשיג היום בגלות עם העמים המחטיאים אותנו, ועם מה שאנחנו בו מן הטומאה והשקוף, כי אז בימי המשיח יבטל יצר הרע, להשיגנו האמת כאשר הוא, או לענין אחר אשר סודו עמוק ממה שאמרתי. זה עיקר תאותנו והכספתנו אל ימי המשיח, עם מה שמוסיף עלינו תאוה וכוסף לימים ההם ענין התורה,

שמבארת לנו, כי בהיותנו חוטאים נעמוד בגלות ליסר אותנו, ובעבדנו כראוי ישוב האלקים להיטיב לנו כמו שהיטיב לאבותינו, ויותר, עכ"ל. ואמנם מי שיזכה לימות המשיח יזכה לתיקון נשמתו והדרגות הגבוהות שיכולים להגיע, ומ"מ יש לזכור דברי הרמב"ן שעיקר התורה אינה תלויה בימות המשיח דוקא, אלא כעת הוא הזמן ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ויה"ר שנזכה כולנו לשוב בתשובה שלימה ולעשות רצונו בשלימות כרצונו ית"ש, ונכתב ונחתם כולנו לחיים טובים ביום הדין הבעל"ט עם כל בית ישראל ונזכה במהרה לגאולה שלימה.

נב. כבר הזכרנו כמה פעמים גודל התועלת בתפלת רבים זה על זה והנני בבקשה שתזכירוני בתפלתכם, בתודה ובברכה.

אלול תש"ע